

СТИМУЛЯК СИСТЕМА ЗВ'ЯЗКІВ ТА ЙОГО АНАЛІЗ В АСОЦІАТИВНОМУ ЕКСПЕРИМЕНТІ

Т.Є. Недашківська, О.Ф. Загородня (Житомир, Україна)

Найактуальнішою проблемою в лінгвістиці ХХІ сторіччя є реконструкція мовних картин світу (МКС), дослідження з питань котрої ведуть з діяльнісного, антропоцентричного поглядів у психолінгвістичному, когнітивістському, лінгвокультурному напрямках. Серед найсучасніших досліджень – роботи Т.В. Бісовецької, У.Б. Марчук, О.Я. Сурмач, Н.В. Плотнікової, А.М. Барабулі, І.А. Кожушко та ін. Масштабні психолінгвістичні дослідження продовжують відомі психолінгвістичні школи та осередки (Тверська, Волинська, Переяслав-Хмельницька школи, психолінгвісти Києва, Харкова, Львова, Житомира).

Вивчення суспільно-політичного фрагмента МКС українців здійснюється на основі вільного асоціативного експерименту із залученням авторської інформаційно-комп'ютерної системи «Stimulus», котра розробляється в межах дослідження. Обробка, аналіз та інтерпретація даних за допомогою цієї системи здатні представити комплексний, багатоаспектний, системний аналіз МКС та її складових: денотативного, конотативного шару, окремих концептів (стимулів), структурних зв'язків різного масштабу (від стимулів до зв'язків між стимулами як концептами) тощо. Графічне представлення отриманих результатів наочно демонструє структурний характер МКС, прогнозує потенційний розвиток її складових та динаміку психолінгвістичного значення мовних одиниць, а також надає досліднику можливості різновекторної інтерпретації отриманих даних залежно від конкретних задач. Інформаційно-комп'ютерна система «Stimulus» стає універсальним інструментом, необхідним для проведення досліджень на основі асоціативних експериментів (Загородній, Загородня 2010; 2015).

Комплексний підхід до стимулу як системи зв'язків представлений аналізом денотативного та конотативного елементів значення. Денотативний елемент досліджується через визначення ядерних та периферійних асоціатів стимула із зазначенням індексів яскравості; стратифікування асоціатів за семами, виміру ступеня відхилення асоціативного значення мовної одиниці від лексичного; стратифікування асоціатів за семантичними сферами, визначення актуальних / неактуальних сторін психологічного образу суспільно-політичних слів-стимулів для сьогоденної мовної свідомості українців в умовах швидких суспільно-політичних змін.

Конотативний елемент стимулів досліджується через вимір позитивності / негативності асоціатів та асоціативних зв'язків за допомогою виведених та експериментально перевірених шкал оцінок асоціатів та асоціативних зв'язків (Загородня, 2013). Статистичний підрахунок та графічне представлення міри меліоративності / пейоративності стимулів наочно демонструє зміни конотацій стимулів в асоціативному значенні мовних одиниць. Авторами також пропонується удосконалена класифікація асоціативних зв'язків, виведена в практичній роботі з експериментальними даними за допомогою ІКС «Stimulus» на основі усталених класифікацій Д.І. Терехової та Л.В.Кушмар.

Системний підхід до тлумачення стимулів АЕ, кількісний підрахунок часток їх структурних компонентів, ретельний якісний аналіз АП стимулів значно збагачує аналіз психолінгвістичного значення мовних одиниць, породжує нові гіпотези, стимулює виникнення різновекторних досліджень в психолінгвістиці та споріднених галузях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загородня О.Ф. Система оцінювання конотативного елементу асоціацій та асоціативних зв'язків / О.Ф. Загородня // Мова і культура.(Науковий журнал). – К.:Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – Вип. 16.- Т. V(167). – с. 28 – 36.
2. Загородня О.Ф., Загородній Ю.В. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій для обробки даних асоціативних експериментів / О.Ф. Загородня, Ю.В. Загородній // Мова і культура.(Науковий журнал). – К.:Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015 (знаходиться у друці).
3. Zaborodniy Yu. V., Zaborodnia O.F. Evaluating the State of Social Group on the Basis of

Недашківська Тетяна Євгенівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янських і германських мов Навчально-наукового інституту філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна).

Nedashkivska Tetiana Ye. - Ph.D., Associate professor (Philology), Head of Department of the Slavic and the Germanic Languages, Educational and Research Institute of Philology and Journalism, Zhytomyr Ivan Franko State University (Zhytomyr, Ukraine).

Загородня Ольга Феліксівна – аспірант кафедри української мови Навчально-наукового інституту філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна).

Zagorodnia Olga F. – the post-graduate student of the Department of the Ukrainian Language, Educational and Research Institute of Philology and Journalism, Zhytomyr Ivan Franko State University (Zhytomyr, Ukraine).